

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії

Володимир САДКОВИЙ

« ___ » _____ 2021 року

ПРОГРАМА

вступних випробувань для здобуття освітнього ступеня "доктор філософії"
за освітньою програмою «**Техногенно-екологічна безпека**» спеціальності
183 «Технології захисту навколишнього середовища»
галузі знань 18«Виробництво та технології»

Харків 2021

Вступ

Програма вступних випробувань для здобуття освітнього ступеня "доктор філософії" за освітньою програмою "Техногенно-екологічна безпека" спеціальності 183 "Технології захисту навколишнього середовища" галузі знань 18 "Виробництво та технології" розроблена Приймальною комісією Національного університету цивільного захисту України (далі – НУЦЗ України) відповідно до Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2020 року № 1274, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 09 грудня 2020 року за № 1225/35508, Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти в Національному університеті цивільного захисту України в 2021 році, затверджених вченою радою НУЦЗ України 17 грудня 2021 року (протокол №4), та з врахуванням положень стандарту вищої освіти за спеціальністю 183 "Технології захисту навколишнього середовища" галузі знань 18 "Виробництво та технології" для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 04.03.2020 року №378.

Метою вступних випробувань є перевірка у абітурієнтів рівня знань, умінь, навичок та здібностей до зазначеного виду діяльності.

Вступні випробування включають:

1. вступний екзамен зі спеціальності 183 «Технологія захисту навколишнього середовища»;
2. вступний екзамен з іноземної мови;
3. вступний екзамен з філософії.

Для конкурсного відбору осіб при прийомі на навчання для здобуття ступеня доктора філософії, конкурсний бал обчислюється як сума балів отриманих під час складання вступних екзаменів зі спеціальності, філософії та з іноземної мови (англійської, німецької, французької). Екзамен з іншої іноземної мови складається за рішенням вченої ради НУЦЗ України у разі, коли знання цієї мови необхідне для роботи над дисертацією.

До конкурсного балу можуть бути додані додаткові бали за навчальні/наукові досягнення. Порядок додавання додаткових балів визначений у Правилах прийому на навчання для здобуття вищої освіти в Національному університеті цивільного захисту України в 2021 році.

ПРОГРАМА
вступного екзамену зі спеціальності
183 "Технології захисту навколишнього середовища"

ВСТУП

Вступний екзамен зі спеціальності проводиться з метою перевірки та оцінки теоретичної підготовки вступника, встановлення відповідності рівня його знань результатам навчання, визначених у стандарті вищої освіти за спеціальністю 183 "Технології захисту навколишнього середовища" галузі знань 18 "Виробництво та технології" для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Для проведення вступного екзамену створюється предметна комісія на чолі з головою.

Вступний екзамен проводиться у вигляді тестування, яке складається зі 100 питань. Час на виконання тестових завдань складає шістдесят хвилин.

Для складання випробування вступник може використовувати ручки, олівці, лінійку, калькулятор. Усі інші матеріали, як то: законодавчі та нормативні акти, методичні матеріали, довідники, словники, записи, конспекти, тощо, а також засоби мобільного зв'язку, будь-які носії інформації – протягом випробування вступникам використовувати суворо забороняється. В разі порушення зазначених вимог, а також при виявленні проявів несамотійного виконання вступниками завдань вступного екзамену, які проявляються, наприклад, у вигляді розмов, підказування, інших видів спілкування, члени екзаменаційної комісії мають право припинити проведення випробування з вступником з виставленням йому загальної незадовільної оцінки.

**1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ
З ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ**

Рівень знань кандидата на навчання за результатами відповіді оцінюється за стобальною шкалою (від 100 до 200 балів) за такими критеріями:

Кількість правильних відповідей	Кількість балів	Кількість правильних відповідей	Кількість балів	Кількість правильних відповідей	Кількість балів
0-24	0	50	133	76	168
25	100	51	135	77	169
26	101	52	136	78	171
27	103	53	137	79	172
28	104	54	139	80	173
29	105	55	140	81	175
30	107	56	141	82	176
31	108	57	143	83	177
32	109	58	144	84	179
33	111	59	145	85	180

34	112	60	147	86	181
35	113	61	148	87	183
36	115	62	149	88	184
37	116	63	151	89	185
38	117	64	152	90	187
39	119	65	153	91	188
40	120	66	155	92	189
41	121	67	156	93	191
42	123	68	157	94	192
43	124	69	159	95	193
44	125	70	160	96	195
45	127	71	161	97	196
46	128	72	163	98	197
47	129	73	164	99	199
48	131	74	165	100	200
49	132	75	167		

В разі отримання вступником менше 100 балів, вступний екзамен вважається не складеним, а такій особі відмовляється в подальшій участі в конкурсі на зарахування на навчання.

2. ПЕРЕЛІК ТЕМ ВІДПОВІДНО ДО ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНИЙ ЕКЗАМЕН ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ

1. Науково-прикладні засади сталого розвитку.
2. Екологічна складова сталого розвитку суспільства.
3. Розробка регіональних та місцевих стратегій сталого розвитку.
4. Роль екологічної освіти в реалізації сталого розвитку.

Рекомендована література

- *Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Затв. постановою Кабінету міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695.*
- *Навчальний посібник Замула І.В., Давидова І.В., Кірейцева Г.В., Корбут М.Б., Травін В.В. Стратегія сталого розвитку: еколого-економічний аспект: навч. посіб. ЖДТУ, 2017. 200 с.*
- *Стратегія сталого розвитку: курс лекцій / Укладачі: О.Є. Васюков, С.Р. Артем'єв, О.В. Метельов. Харків: НУЦЗУ, 2017. 151 с.*
- *Садовенко А., Масловська Л., Серєда В., Тимочко Т. Сталій розвиток суспільства: навч. посіб. 2 вид. Київ, 2011. 392 с.*
- *Боголюбов В.М., Прилипка В.А. Стратегія сталого розвитку: навч. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2010. 322 с.*
- *Клименко М.О., Клименко Л.В. Стратегія сталого розвитку: навч. посіб. Рівне: НУВГ, 2010. 267 с.*
- *Шутяк С. Стратегічна екологічна оцінка: можливості для громадськості (посібник). Львів: Видавництво «Компанія «Манускрипт», 2017. 28 с.*

5. Загальні підходи до реалізації інженерних рішень з питань управління екологічною безпекою.

6. Система спостережень за станом навколишнього природного середовища України.

7. Система стандартів ISO 14000.

8. Міжнародне співробітництво у сфері управління екологічною безпекою.

Рекомендована література

- Шмандій В.М., Клименко М.О., Голік Ю.С., Прищепя А.М. та ін. *Екологічна безпека: підручник*. Херсон: Олді-плюс, 2013. 366 с.

- Андронов В.А., Крайнюк О.В. *Екологічна безпека: практикум*. Харків: НУЦЗУ, 2009. 100 с.

- Шевчук В.Я., Саталкін Ю.М., Білявський Г.О. та ін. *Екологічне управління: підручник*. Київ: Либідь, 2004. 432 с.

- Сокур М.І., Шмандій В.М., Бабець Є.К., Білецький В.С., Мельнікова І.Є., Харламова О.В., Шелудченко Л.С. *Екологічна безпека та економіка: монографія*. Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2020. 240 с.

- Кондратенко О.М., Колосков В.Ю., Деркач Ю.Ф., Коваленко С.А. *Фізичне і математичне моделювання процесів у фільтрах твердих частинок у практиці критеріального оцінювання рівня екологічної безпеки: монографія*. Харків: Стиль-Издат (ФОП Бровін О.В.), 2020. 522 с.

9. Система управління охороною праці в галузі, її складові та функціонування.

10. Правові та організаційні основи охорони праці.

11. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.

12. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Рекомендована література

- Закон України «Про охорону праці» зі змінами.

- Державні санітарні норми та правила «Гігієнічна класифікація праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу». Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 08.04.2014 р. № 248.

- Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. *Охорона праці: Навчальний посібник. Для самостійної роботи студентів*. Х.: УЦЗУ, 2009. 436 с.

- Юдин Е.Я., Белов С.В. *Охрана труда в машиностроении: Учебник для машиностроительных вузов*. Москва: Машиностроение, 1983. 432 с.

- Колосков В.Ю. *Метод прогнозування адаптації оператора до дії шкідливих факторів машинобудівного виробництва: дис. ... канд. техн. наук*. Харків: НАУ «ХАІ», 2007. 178 с.

13. Загальна характеристика та аналіз технологічності сучасних методів захисту навколишнього середовища від промислових забруднень.

14. Технології очищення повітря від аерозольних домішок.

15. Технології адсорбції газових домішок у викидах в атмосферу.
16. Технології гідромеханічного очищення стічних вод.
17. Технології хімічного очищення стічних вод.
18. Технології гідромеханічного оброблення рідких відходів.
19. Фізико-хімічні основи технологій оброблення та утилізації відходів.
20. Технології рекультивації земель.

Рекомендована література

- Шмандій В.М., Клименко М.О., Голік Ю.С., Прищепка А.М. та ін. *Екологічна безпека: підручник*. Херсон: Олді-плюс, 2013. 366 с.
- Бондар О.І., Горох М.П., Шевченко Е.Ю. та ін. *Екологія та охорона навколишнього середовища: навч. посіб.* Київ–Харків: ХНАМГ– ДЕА–ХКОВ, 2010. 477 с.
- Андронов В.А., Крайнюк О.В. *Екологічна безпека: практикум*. Харків: НУЦЗУ, 2009. 100 с.
- Ветошкин А.Г., Таранцева К.Р. *Технология защиты окружающей среды (теоретические основы): учебн. пособ.* Пенза: Изд-во Пенз. технол. ин-та, 2004. 248 с.
- Кондратенко О.М., Колосков В.Ю., Деркач Ю.Ф., Коваленко С.А. *Фізичне і математичне моделювання процесів у фільтрах твердих частинок у практиці критеріального оцінювання рівня екологічної безпеки: монографія*. Харків: Стиль-Издат (ФОП Бровін О.В.), 2020. 522 с.
- *Сучасні способи підвищення екологічної безпеки експлуатації енергетичних установок: Монографія / С.О. Вамболь, О.П. Строков, В.В. Вамболь, О.М. Кондратенко. – Х. : НУЦЗУ, 2015. – 212 с.*

21. Класифікація джерел забруднення атмосфери.
22. Проектування й конструювання систем та технологічного обладнання хімічних методів очищення газів.
23. Характеристика складу стічних вод.
24. Конструювання й проектування споруд хімічного й фізико-хімічного очищення стічних вод.
25. Класифікація, склад та властивості техногенних відходів.
26. Конструювання й проектування споруд біологічної підготовки та переробки техногенних відходів.
27. Нормативно-технічна база проектування й конструювання систем забезпечення екологічної безпеки.
28. Основи конструювання й проектування споруд біохімічного очищення стічних вод.

Рекомендована література

- Шмандій В.М., Клименко М.О., Голік Ю.С., Прищепка А.М. та ін. *Екологічна безпека: підручник*. Херсон: Олді-плюс, 2013. 366 с.
- Тарасова В.В., Малиновський А.С., Рибак М.Ф. *Екологічна стандартизація і нормування антропогенного навантаження на природне середовище : навч. посіб.* Київ: Центр учбової літератури, 2007. 276 с.
- Максименко Н.В., Задніпровський В.В., Клименко О.М. *Організація управління в екологічній діяльності: підручник для студентів екологічних*

спеціальностей вищих навчальних закладів. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2008. 340 с.

- Клименко М.О., Скрипчук П.М. Метрологія, стандартизація і сертифікація в екології: підручник. Київ: Академія, 2006. 368 с.

- Кондратенко О.М., Колосков В.Ю., Деркач Ю.Ф., Коваленко С.А. Фізичне і математичне моделювання процесів у фільтрах твердих частинок у практиці критеріального оцінювання рівня екологічної безпеки: монографія. Харків: Стиль-Издат (ФОП Бровін О.В.), 2020. 522 с.

29. Основи математичного моделювання природних систем.

30. Використання математичних моделей у екологічних дослідженнях.

31. Класифікація та основні завдання систем моніторингу навколишнього природного середовища.

32. Практична реалізація моніторингу навколишнього природного середовища.

33. Класифікація методів вимірювання показників якості навколишнього природного середовища.

34. Організація вимірювання показників якості навколишнього природного середовища.

35. Використання картографічного методу у визначенні джерел екологічної небезпеки.

36. Практична реалізація картографічного методу в екологічних дослідженнях.

Рекомендована література

- Посудін Ю.І. Моніторинг довкілля з основами метрології: підручник. Київ: 2012. 426 с.

- Клименко М.О., Прищепя А.М., Вознюк Н.М. Моніторинг довкілля: підручник. Київ: Видав. центр «Академія», 2006. 360 с.

- Зеркалов Д.В. Екологічна безпека: управління, моніторинг, контроль: посіб. Київ: КНТ, Дакор, Основа, 2007. 412 с.

- Тарасова В.В., Малиновський А.С., Рибак М.Ф. Екологічна стандартизація і нормування антропогенного навантаження на природне середовище : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 276 с.

- Сучасні способи підвищення екологічної безпеки експлуатації енергетичних установок: Монографія / С.О. Вамболь, О.П. Строков, В.В. Вамболь, О.М. Кондратенко. – Х. : НУЦЗУ, 2015. – 212 с.

- Кондратенко О.М. Метрологічні аспекти комплексного критеріального оцінювання рівня екологічної безпеки експлуатації поришневих двигунів енергетичних установок: монографія. Харків: Стиль-Издат (ФОП Бровін О.В.), 2019. 532 с.

37. Інтелектуальна власність.

38. Промислові зразки, їх правова охорона.

39. Знаки для товарів та послуг (товарний знак).

40. Патентна інформація та дослідження.

41. Раціоналізаторські пропозиції.

42. Законодавча база України у сфері інтелектуальної власності.
43. Закони України про охорону прав.
44. Поняття про «ноу-хау».

Рекомендована література

- ДСТУ 3575–97. Патентні дослідження. Основні положення та порядок проведення. Київ: Держстандарт України, 1997. 16 с.
- Семків В.О., Шандра Р.С. Інтелектуальна власність: підручник для студентів неюридичних факультетів. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.
- Кірін Р.С., Хоменко В.Л., Коросташиова І.М. Інтелектуальна власність: підручник. Донецьк: Національний гірничий університет, 2012. 320 с.
- Гаєвий І.О. Патентознавство: курс лекцій для студентів всіх форм навчання. Харків: УІПА, 2011. 70 с.
- Кузнєцов Ю.М. Патентознавство та авторське право: підручник. Київ: Кондор, 2005. 428 с.

45. Інформаційне забезпечення еколого-статистичних досліджень.
46. Програмне забезпечення еколого-статистичних досліджень.
47. Кореляційний аналіз і його застосування в екологічних дослідженнях.
48. Статистичні спостереження за станом довкілля.
49. Методи еколого-статистичних досліджень.
50. Статистика природних та антропогенних факторів середовища.
51. Статистична оцінка техногенних впливів.
52. Статистичний аналіз екологічності виробництва.

Рекомендована література

- Тарасова В.В. Екологічна статистика (з блочно-модульною формою контролю знань). Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 392 с.
- Тарасова В.В. Методи екологічних досліджень. Частина 1. Інформаційні характеристики про середовище. Навчальний посібник. - Житомир: ЖІТІ, 2001, 306 с.
- Тарасова В.В. Методи екологічних досліджень. Частина 2. Методи досліджень в екології. Навчальний посібник. Житомир: ЖІТІ, 2002. 262 с.
- Тарасова В.В. Методи екологічних досліджень. Частина 3. Комплексна оцінка стану довкілля. Навчальний посібник. Житомир: ЖІТІ, 2002. 250 с.
- Тарасова В.В., Малиновський А.С., Рибак М.Ф. Екологічна стандартизація і нормування антропогенного навантаження на природне середовище : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 276 с.
- Данилко В. К. Екологічна статистика: монографія. К.: 2003. 368 с.

ПРОГРАМА

вступного екзамену з іноземної мови

Інтеграція України в європейський простір вищої освіти висуває нові вимоги щодо встановлення національних параметрів викладання/вивчення іноземної мови, зазначених у Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*, скорочено — *CEFR*), які Рада Європейського союзу рекомендувала використовувати для валідації рівнів знань іноземної мови своєю резолюцією в листопаді 2011 р.

Відповідно до частин четвертої та п'ятої статті 54 Закону України "Про вищу освіту" Кабінет Міністрів України вніс зміни до постанови № 567 "Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника" від 24 липня 2013 р. ("Офіційний вісник України", 2013 р., № 64, с. 23–28). Цей порядок висуває нові вимоги до працівників закладів вищої освіти у частині мовної підготовки та методів оцінювання її рівня. Вчене звання доцента або професора присвоюється тим працівникам закладів вищої освіти і наукових установ, які мають сертифікат, що підтверджує володіння іноземною мовою на рівні, не нижчому від рівня B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти. Відповідно випускник закладу вищої освіти, який має намір будувати науково-педагогічну кар'єру, повинен володіти іноземною мовою на рівні, не нижчому від B2. Відповідно цей рівень доцільно виявляти вже на етапі вступу до магістратури та ад'юнктури.

Усі, хто вивчає іноземну мову, відповідно до CEFR розподіляються на шість рівнів: A0 – нульовий рівень (особа щойно почала вивчати мову); A1 – початківець; A2 – передпороговий рівень; B1 – пороговий, середній рівень; B2 – пороговий просунутий рівень, вищий від середнього; C1 – досвідчений, професійний користувач; C2 – досконалий рівень володіння. Рекомендаціями передбачено, що вступник здатен на кожному рівні виконувати такі види діяльності: писати, читати, слухати й говорити.

Рівень B2 має особа, яка розуміє основні ідеї складних текстів на абстрактні й конкретні теми, зокрема ті, що стосуються її спеціалізації; може взаємодіяти з певною мірою побіжності та безпосередності з носіями мови без напруження для кожної зі сторін; уміє робити чіткі, детальні повідомлення з широкого кола питань і може викласти свій погляд на певну проблему, показати переваги та недоліки різних тверджень. Це передбачає наявність певних знань і вмінь:

I. Мовні знання:

- розмаїтий словниковий запас, що є необхідним для спілкування в побутовому, академічному й професійному середовищі;
- володіння граматичними конструкціями, необхідними для гнучкого висловлення відповідних причинно-наслідкових зв'язків, відношень і понять, а також для розуміння й створення текстів різного стилю (уживання артиклів, прийменників і сполучників, часи дієслів,

модальні дієслова, герундій та інфінітив, однина та множина іменників, ступені порівняння прикметників тощо);

- опанування правил синтаксису й пунктуації, які дозволяють розпізнавати й створювати різноманітні за стилем усні та письмові висловлювання (порядок слів у реченні, узгодження підмета й присудка, підрядні речення, умовні речення, розділові знаки тощо).

II. Мовленнєві знання й уміння:

1. Аудіювання:

- розуміти основні ідеї та розпізнавати відповідну інформацію в ході обговорень, дебатів, бесід побутового, публіцистичного, ділового та професійно орієнтованого характеру;
- розуміти повідомлення та інструкції в академічному й професійному середовищі;
- розуміти наміри мовців і комунікативні наслідки їхніх висловлювань;
- визначати позицію й точку зору мовців.

2. Говоріння:

- реагувати на основні ідеї та розпізнавати суттєво важливу інформацію під час дискусій, бесід, що пов'язані з навчанням і фаховою діяльністю;
- володіти лексичним мінімумом, необхідним для ділових контактів;
- чітко аргументувати свою думку щодо актуальних тем в академічному та професійному житті;
- володіти мовним етикетом спілкування (моделі звертання, ввічливості, вибачення, прохання, висловлення згоди/незгоди з позицією співрозмовника тощо);
- виступати з підготованими презентаціями щодо широкого кола тем академічного й професійного спілкування;
- продукувати чіткий і детальний монолог із широкого кола тем, пов'язаних із побутом, навчанням, фаховою діяльністю.

3. Читання:

- розуміти автентичні тексти загальної тематики, а також пов'язані з навчанням та фахом;
- розуміти головну ідею й знаходити необхідну інформацію в неадаптованих текстах із наукової літератури (зокрема за фахом) і публіцистики;
- розуміти автентичну кореспонденцію (листи, факси, електронні повідомлення тощо), інструкції, пояснення до графіків та діаграм, рекламні повідомлення.

4. Письмо:

- писати анотації до неадаптованих технічних текстів за фахом;
- здійснювати реферування автентичної літератури, зокрема за фахом;
- готувати тексти доповідей, презентацій, використовуючи автентичні матеріали;

- писати зрозумілі, деталізовані тексти різного стилю та тематики, пов'язані з особистою й професійною сферами;
- оформляти особисту й ділову кореспонденцію;
- створювати резюме, заповнювати бланки документів із високим ступенем лексичної та граматичної коректності.

На сьогодні існує певна різниця в співставленні рівнів інших міжнародних оцінювальних систем зі шкалою CEFR. Різні загально визнані у світі мовні сертифікати мають власні системи балів, але загалом існує чітке співвідношення рівня B2 із такими показниками міжнародних іспитів: з англійської мови CAE – 45-59 балів; FCE – рівні B та C; IELTS – 5-6,5 балів; TOEFL – 57-86 балів; із німецької мови Goethe-Zertifikat – B2, ZDfB.

Запропонована програма має на меті наблизити вступний іспит до ад'юнктури до вказаних міжнародних іспитів і за структурою, і за рівнем складності, і за принципами оцінювання. Змістове наповнення іспиту розроблене з урахуванням специфіки фаху працівника служби цивільного захисту й дає можливість охопити зокрема й тематику навчального курсу "Іноземна мова".

Структура екзамену

Формат вступного іспиту до ад'юнктури відповідно до вимог рівня володіння іноземною мовою B2 Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти охоплює всі види мовленнєвої діяльності й складається з чотирьох модулів: *Listening* (аудіювання), *Reading* (читання), *Writing* (письмо) і *Speaking* (говоріння). Загальна тривалість іспиту – 2 години 45 хвилин.

1. Listening (аудіювання). Містить 40 запитань, на виконання яких відведено 30 хвилин. Вступник прослуховує 4 аудіозаписи, кожен із яких є складнішим за попередній, водночас читаючи тестові запитання й даючи відповіді на них. Після закінчення прослуховування запису кандидатам надають додаткові 10 хвилин, щоб перенести відповіді в екзаменаційний лист. Тематика матеріалів цього модуля пов'язана зі щоденним побутовим спілкуванням, освітою та професійною діяльністю, вони представляють і монологи, і діалоги.

2. Reading (читання). Містить 40 запитань, тривалість — 60 хвилин. Кандидатові пропонують три тексти публіцистичного та наукового стилів обсягом 650–100 слів кожен, узяті з газет, журналів, Інтернету й фахової літератури, у яких потрібно знайти відповіді на подані екзаменаційні запитання.

3. Writing (письмо). Складається з двох завдань, на виконання яких відведено 60 хвилин. Перше завдання передбачає написання листа заданого типу (прохання, пропозиція, запит тощо) не менш ніж на 150 слів, друге — написання власного висловлювання обсягом не менш ніж 250 слів на запропоновану тему. Таким чином оцінюють, по-перше, здатність кандидата вести особисте листування, отримувати й надавати інформацію,

висловлювати бажання, прохання, скарги тощо, а по-друге, уміння формулювати проблему й знаходити її рішення, представляти й доводити свою думку, оцінювати й оскаржувати запропоновані судження, очевидні факти тощо.

4. Speaking (говоріння). Являє собою інтерв'ю з екзаменатором, яке складається з трьох частин і триває близько 15 хвилин. У цьому модулі оцінюють здатність кандидата ефективно спілкуватися англійською мовою. До уваги беруть швидкість мовлення, правильну послідовність висловлювання думок, багатство словникового запасу, доречність і правильність уживання граматичних форм, вимову.

Частина 1 (4–5 хв). Кандидат та екзаменатор відреконендуються один одному. Потім кандидат відповідає на загальні запитання про себе, свою оселю / сім'ю, навчання / роботу, інтереси тощо.

Частина 2 (4–5 хв). Кандидат отримує картку із завданнями з підказками й повинен висловитися на певну тему. Йому дають 1 хвилину для підготовки; за бажанням вступник може зробити певні помітки на аркуші паперу, написати план тощо. Розповідь має тривати 1–2 хвилини. Потім екзаменатор ставить 1–2 запитання за темою картки.

Частина 3 (4–5 хв). Екзаменатор і кандидат починають обговорення більш абстрактних проблем стосовно теми, порушеної в частині 2. Обговорення триває 4–5 хвилин.

Отже, загалом іспит перевіряє всі аспекти володіння англійською мовою. Знання з граматики не оцінюють напряду, а перевіряють під час виконання модулів із письма й говоріння.

Теми інтерв'ю

1. Загальна характеристика техносфери.
2. Взаємодія техносфери з довкіллям.
3. Матеріальний та енергетичний баланс промислово-виробничого об'єкта. Техногенні забруднення.
4. Заходи зі зниження рівня негативного впливу на навколишнє середовище та його попередження.
5. Забезпечення екологічної безпеки виробництва.
6. Очищення промислових викидів.
7. Екологічні заходи з оптимізації відпрацьованих земель та трансформованих екосистем (фітомеліорація).
8. Основні ресурси теплових електростанцій.
9. Забруднення довкілля атомними електростанціями.
10. Використання термоядерної енергії.
11. Заходи зі зниження рівня негативного впливу металургії на навколишнє середовище та його попередження.
12. Нові екологічно безпечні технології.
13. Вплив гірничовидобувного комплексу на довкілля.
14. Заходи зі зниження рівня негативного впливу гірничовидобувного комплексу на навколишнє середовище та його попередження.
15. Заходи зі зниження рівня негативного впливу транспорту на навколишнє середовище та його попередження.

16. Утилізація найбільш небезпечних відходів та забрудників.
17. Нові екологічно безпечні транспортні технології.
18. Використання альтернативних палив.
19. Використання нових видів екологічно безпечних транспортних засобів: забруднення атмосфери.
20. Забруднення гідросфери.
21. Забруднення ґрунтів.
22. Заходи зі зниження рівня негативного впливу машинобудівного комплексу на навколишнє середовище та його попередження.
23. Нові екологічно безпечні технології.
24. Заходи зі зниження рівня негативного впливу хімічної та нафтохімічної промисловості на навколишнє середовище та його попередження.
25. Нові екологічно безпечні агротехнології.

Критерії оцінювання вступного випробування

Вступники отримують оцінки за кожен компонент іспиту за 9-бальною шкалою, за основу якої взято шкалу міжнародного іспиту IELTS. Загальна оцінка за весь іспит є середнім арифметичним округленим значенням за результатами кожного з модулів.

Модулі з аудіювання та читання містять по 40 завдань. Кожне правильно виконане завдання приносить вступникові 1 бал. Відповідно максимально можна набрати по 40 балів. Оцінювання за 9-бальною шкалою здійснюють на підставі загальної кількості балів, набраних у кожному модулі¹:

1. Listening (аудіювання)

Кількість правильних відповідей	Оцінка за 9-бальною шкалою
1	1
2–3	2
4–9	3
10–16	4
17–24	5
25–32	6
33–37	7
38–39	8
40	9

2. Reading (читання)

Кількість правильних відповідей	Оцінка за 9-бальною шкалою
1	1
2–3	2
4–9	3
10–15	4
16–22	5

¹ Під час розробки цієї системи за основу взяті критерії оцінювання іспиту IELTS.

23–28	6
29–35	7
36–39	8
40	9

Кожне із завдань *модуля з письма* оцінюють безпосередньо за 9-бальною шкалою, виходячи з чотирьох параметрів: *зміст* (наскільки повно вступник виконав поставлене завдання), *послідовність викладу думки* (наскільки зрозуміло викладає думки), *лексичне розмаїття й граматна побудова висловлювання* (правильність і різноманітність граматичних конструкцій). Відповідно оцінка може бути знижена, якщо вступник:

- відхилився від теми;
- не відповідає на якесь із запитань у завданні;
- хаотично викладає думки;
- кілька разів повторює ту саму ідею;
- переписує слова й фрази із завдання;
- складає громіздкі речення;
- використовує багато зворотів, нетипових для англійської мови;
- недоречно користується лексикою або вживає неправильні форми слів;
- через неправильне написання змінює значення слова;
- використовує україномовну структуру речень;
- припускається орфографічних та пунктуаційних помилок.

Критерії оцінювання письмових завдань

Оцінка за 9-бальною шкалою	Зміст	Послідовність викладу думки	Лексичне розмаїття	Граматна побудова висловлювання
9	Повна відповідь на поставлене запитання з повним обґрунтуванням	Зосередженість на викладі думки; правильний поділ тексту на абзаци	Використання великого обсягу лексики й фразеології, наявність незначних помилок («описок»)	Використання розмаїття граматичних конструкцій, наявність незначних помилок («описок»)
8	Повна відповідь на поставлене запитання з гарним, але неповним	Незначні відхилення від логічного викладу думки, не зовсім доречний поділ	Використання значного обсягу лексики й фразеології, наявність незначних	Використання розмаїття граматичних конструкцій, незначні помилки та

	обґрунтування м	на абзаци	помилки у слововживанні й написанні слів	окремі не зовсім доречні граматичні конструкції
7	Наявна відповідь на всі запитання завдання й чітка точка зору, однак може простежуватися тенденція до надмірного узагальнення або деякі ідеї можуть залишатися не до кінця розкритими	Інформація організована логічно із використанням відповідних мовних засобів зв'язку, хоча їх застосування може бути не завжди доречним; кожен абзац відповідає певній мікротемі	Використання достатнього обсягу лексики, однак деякі слова та фразеологізми можуть бути стилістично недоречними; можуть бути наявні спорадичні помилки в слововживанні, написанні та/або словотворенні	Використання розмаїття складних конструкцій, однак із наявністю поодиноких граматичних і пунктуаційних помилок
6	Деякі питання розкриті у висловлюванні більшою мірою, ніж інші, позиція щодо теми та провідні ідеї висловлені нечітко	Наявні порушень у викладі думки, деякі речення не несуть смислового навантаження, зв'язок між окремими думками прослідковується нечітко; поділ на абзаци наявний, але не завжди логічний	Використання обсягу лексики, достатнього для відповіді на завдання; недоречне використання фразеології, помилки у написанні й будові слів, які, проте, не заважають сприйняттю змісту	Змішування простих і складних речень; граматичні й пунктуаційні помилки, які, проте, не заважають сприйняттю змісту
5	Відповідь до завдання є частковою; висловлена певна точка зору, однак її обґрунтування є не зовсім доречним;	Інформація організована, однак наявні логічні порушення в розвитку думки; текст може не поділятися на абзаци або	Використання обмеженого обсягу лексики, який мінімально відповідає змісту висловлювання; спорадичні	Використання обмеженого набору граматичних конструкцій; наявність незначної кількості складних

	наявні основні ідеї, однак нерозвинені	поділятися недоречно	помилки в написанні слів створюють труднощі для сприйняття	речень із помилками в будові; спорадичні граматичні та пунктуаційні помилки створюють труднощі для сприйняття
4	Тема розкрита мінімально, точка зору незрозуміла; наявні певні основні ідеї, але їх важко виділити в тексті	Наявна інформація не впорядкована логічно, важко простежити розвиток думки; текст може не поділятися на абзаци або поділятися недоречно	Використання лише базового словникового запасу; ті самі слова й фрази повторюються; значна кількість лексичних і словотвірних помилок може спричинити незрозумілість тексту	Використання надзвичайно обмеженої кількості граматичних конструкцій; неправильно побудовані речення переважають; велика кількість пунктуаційних помилок
3	Неточне сприйняття завдання; відсутня чітка точка зору; наявні кілька ідей, які здебільшого нерозвинуті	Відсутня логічна організація викладу думок, використані засоби зв'язку речень можуть не відповідати логічному зв'язку окремих думок	Використання дуже обмеженого обсягу лексики; велика кількість помилок у написанні й словотворенні, яка майже цілком порушує розуміння	Значна кількість помилок у простих граматичних конструкціях, ігнорування пунктуаційних норм, що майже цілком порушує розуміння
2	Висловлювання лише частково пов'язане з темою; не висловлена власна точка зору; може	Наявна слабка спроба створити зв'язний текст за допомогою мовних засобів зв'язку	Використання надзвичайно обмеженого обсягу лексики, значна кількість орфографічних	Відсутність правильно побудованих простих речень; часте використання замість речень фраз

	бути наявна спроба представити одну-дві ідеї, але вони нерозвинені		та словотвірних помилок	
1	Висловлювання абсолютно непов'язане з темою завдання	Повідомлення абсолютно незв'язне	Правильне використання лише окремих слів	Нездатність правильно будувати жодні типи речень
0	Не написано жодної відповіді до завдання			

Модуль із говоріння також оцінюють за 9-бальною системою за чотири параметрами: *зміст, послідовність викладу думки, лексичне розмаїття, грамотна побудова висловлювання*. Оцінювання відбувається загалом за тією самою шкалою, що запропонованою для письмового висловлювання, однак у критерії «послідовність викладу думки» відсутні вимоги щодо поділу висловлювання на абзаци; в ракурсі лексичного розмаїття замість написання оцінюють вимову слів, а грамотна побудова усного висловлювання передбачає увагу до виразності, гарного темпу мовлення й правильної постановки логічних наголосів.

Таблиця відповідності результатів вступного іспиту до ад'юнктури за різними шкалами

Сума балів за 9-бальною шкалою	Рівень володіння мовою за CEFR	Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Оцінка за національною шкалою
8,5–9	C2	90–100	A	відмінно
7–8	C1	80–89	B	добре
5,5–6,5	B2	65–79	C	
4–5	B1	55–64	D	задовільно
3–3,5	A2	50–54	E	незадовільно
2–2,5	A1	35–49	FX	
1	A0	1–34	F	

Рекомендована література

1. Англійська мова за професійним спрямуванням для вищих навчальних закладів системи МНС : Навч. посіб. / Н. В. Кринська, І. В. Логвиненко, Л. В. Попова, Т. М. Панова. — Х. : УЦЗУ, 2007.
2. Богацький І. С. Бизнес-курс англійського язика / І. С. Богацький, Н. М. Дюканова ; под общ. ред. И. С. Богацкого. — К. : Логос, 2006.
3. Business Class. David Cotton, Sue Robbins. Longman.

4. CM and D. Johnson. General Engineering. Prentice Hall. New York, London, 1992.
5. English Grammar in Use. Murphy R. Cambridge University Press 1994.
6. Eric H. Glendinning, John Mc Ewan. Basic English for Computing. Oxford University Press. 1999.
7. Eric H. Glendinning, John Mc Ewan. Information Technology. Oxford University Press, 2003.
8. Eric H. Glendinning, John Mc Ewan. Oxford English for Electronics. Oxford University Press. 1993.
9. Eric H. Glendinning, Norman Glendinning. Electrical and Mechanical Engineering. Oxford University Press, 1995.
10. Getting on in English (Intermediate) / За ред. І. Байбакової, О. Гасько, М. Федоришина. — Л. : Бескид Біт, 2008. — 251 с.
11. Getting on in English (Upper-Intermediate) : Sociology, Social Work, Culture, Energetics, Control Systems, Mechanical Technology, Transport, Architecture, Geodesy : Спілкуємося англійською мовою (вищий рівень) / За ред. І. Байбакової, О. Гасько, М. Федоришина. — Л. : Растр-7, 2009. — 213 с.
12. Getting on in English (Upper-Intermediate) : Technical Translation, Mathematics, Electronics, Radioengineering, Telecommunications, Computing, Automation, Metrology, Chemistry, Civil Engineering, Water Supply) : Спілкуємося англійською мовою (вищий рівень) / За ред. І. Байбакової, О. Гасько, М. Федоришина. — Л. : Растр-7, 2009. — 169 с.
13. Getting on in English : Спілкуємося англійською мовою / За ред. П. Корнес та Н. Гайдук. — Л. : БаК, 1998. — 276 с.
14. John Eastwood. Oxford Practice Grammar with Answers. Oxford University Press, 2002.
15. Keith Voeckner, P. Charles Brown. Oxford English for Computing. Oxford University Press, 1994.
16. Language Reference for Business English. Nick Brieger, J. Comfort 1992.
17. Longman Business English. Strutt R. Longman 1995.
18. Michael McCarthy, Felicity O'Dell English Vocabulary in Use. Cambridge University Press, 2002.
19. Pilbeam Adrian. Market Leader. International Management, Longman, 2003.
20. Shpak V.K. English for Economists and Businessmen. Kyiv, Vyscha Shkola, 2003.
21. Stuart Redman. English Vocabulary in Use (pre-intermediate and intermediate). Cambridge University Press, 2002.
22. Technical Writing and Professional Communication For Nonnative Speakers of English. N. Huckin, Leslie A. Olsen. Copyright 1991 by Mc Graw-Hill, Inc.
23. Writing for the Technical Professions. Kristin R. Woolever, Longman, 1999.

ПРОГРАМА
вступного екзамену з філософії

ВСТУП

Вступні екзамени є складовою частиною прийому до ад'юнктури Національного університету цивільного захисту України та проводяться з метою діагностики рівня знань, навичок і вмінь, який забезпечуватиме необхідну для здобувача вищої освіти комунікативну спроможність у процесі навчання та у сферах професійного та ситуативного спілкування. Вступний екзамен з філософії засвідчує важливий етап професійного розвитку спеціаліста-науковця, виявляє рівень зрілості здобувача як суб'єкта інтелектуальної творчості з свідомою культурно-ціннісною позицією і базується на вимогах навчальної програми з дисципліни "Філософія" освітнього ступеня магістр. Зміст програми екзамену передбачає поглиблені знання з філософії, які, згідно з державними нормами, повинен мати кандидат на навчання в ад'юнктурі, та обіймає історико-філософські і проблемно-методологічні питання, об'єднані двома тематичними блоками.

Вступний екзамен з філософії проводиться з використанням екзаменаційних білетів. Екзаменаційний білет містить два питання, на підготовку яких відводиться до 45 хвилин.

**1. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ КАНДИДАТА НА НАВЧАННЯ З
ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФІЛОСОФІЇ.**

Рівень знань кандидата на навчання за результатами відповіді оцінюється за стобальною шкалою (від 100 до 200) за такими критеріями:

Кількість балів	Критерії, за якими оцінюється відповідь
190 – 200	Кандидат на навчання повністю, послідовно виклав матеріал навчальних питань, показав здатність оперувати поняттями та розуміння законів, мовну культуру.
189-165	Кандидат на навчання повністю, послідовно виклав матеріал навчальних питань, припустив 1 – 2 малозначущі неточності, показав здатність оперувати поняттями та розуміння законів, достатню здатність формулювати.
134-164	Кандидат на навчання з порушеннями логічної послідовності виклав матеріал навчальних питань, припустив 1 – 2 суттєві помилки, недостатньо вільно оперує поняттями, формально знає закони, показав недостатню здатність формулювати.
100-139	Кандидат на навчання не повністю і з порушеннями логічної послідовності виклав матеріал навчальних питань, припустив принципові помилки, показав недостатнє розуміння понять і законів, недостатню здатність формулювати.

0-99	Кандидат на навчання вкрай неповно і з порушеннями чіткої послідовності виклав матеріал навчальних питань, показав вкрай недостатнє розуміння понять і законів, брак здатності формулювати.
------	---

В разі отримання кандидатом на навчання менше 100 балів, екзамен з філософії вважається не складеним, а такій особі відмовляється в подальшій участі в конкурсі на зарахування на навчання.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНОГО ЕКЗАМЕНУ З ФІЛОСОФІЇ.

1. Поняття світогляду
2. Філософія як раціональний світогляд: специфіка і генеза
3. Специфіка філософського дискурсу
4. «Основне питання» філософії
5. Категорія буття
6. Проблема буття, її виникнення в парадигмі космоцентризму
7. Релігійний образ буття в середньовічній християнській думці
8. Особливості новоєвропейського онтологічного досвіду
9. Матеріалізм як спосіб інтерпретації буття
10. Буття Всесвіту, природи, суспільства, людини, речі: взаємозв'язок і специфіка
11. Особливості людського буття в сучасному світі
12. Аналіз сучасних концепцій буття (на вибір вступника)
13. Свідомість як категорія філософії
14. Космічна метафора свідомості в античній філософії
15. Образ Бога і уявлення про свідомість у середньовічній думці
16. Свідомість у філософській системі Г.В.Ф.Гегеля
17. Філософія К.Маркса: свідомість як відношення (на матеріалі статті М.Мамардашвілі «Аналіз усвідомлення в роботах Маркса»).
18. Концепт безсвідомого у З.Фрейда. Структура психіки за Фрейдом
19. Проблема пізнаваності світу у філософії
20. Природа знання і процес пізнання
21. Раціональне та ірраціональне в пізнанні
22. Мислення як категорія філософії
23. Природа образу і нерелективні рівні пізнання
24. Предметно-практична природа поняття
25. Релігійність і релігійна віра. Нумінозне як категорія релігійної свідомості
26. Знання та віра, їх взаємозв'язок
27. Істина як філософська проблема
28. Поняття методу. Метод у філософії та науці
29. Наука, її генеза та сутність
30. Науковий факт і проблема його інтерпретації
31. Етапи і спрямованість наукового дослідження

32. Сутність техніки.
33. Динаміка системи „людина – техніка”
34. Техногенне мислення, технократизм, технофобія
35. Філософська проблема сутності людини
36. Природне і культурне у природі людини
37. Сенс життя людини як філософська проблема.
38. Тема життя і смерті в досвіді культури
39. Проблема людини у філософії ХХ ст.
40. Природа соціального відношення
41. Поняття суспільства.
42. Проблема генези і розвитку суспільства
43. Поняття особистості.
44. Соціально-діяльнісний підхід у розумінні особистості
45. Особистість і суспільство: свобода, вибір, відповідальність
46. Проблема свободи у філософії
47. Проблема волі у класичній філософії
48. Соціальна структура суспільства
49. Традиційне, індустріальне, постіндустріальне суспільство
50. Культура як людська реальність
51. Форми буття культури
52. Міфологія: від архаїчного міфу до «неоархаїки»
53. Релігія як соціокультурний феномен
54. Мораль і моральність.
55. Право і правосвідомість
56. Естетичне відношення і естетична культура
57. Творчість як феномен культури. Мистецтво – осердя творчості
58. Художня діяльність і природа художнього образу
59. Культура і цивілізація
60. Поняття прогресу
61. Проблема прогресу в культурі
62. Глобальні проблеми цивілізації

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Рассел Б. История западной философии. – Ростов н /Д., 1998.
2. Скирбекк Г., Гилье Н. История философии: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М., 2000.
3. Гурина М. Философия. – В 2 т. – М., 1998
4. Шаповалов В.Ф. Основы философии. От классики к современности: Учеб. пособие для вузов. – М., 1998.
5. Нестеренко В.Г. Вступ до філософії: онтологія людини: Навч. посібн. для студентів вищих учбових закладів. – К., 1995.
6. Введение в философию. – В 2 ч. – Ч. 1, 2. – М., 1989.
7. Бичко І.В., Табачковський В.Г. Філософія: Курс лекцій. – К., 2004
8. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. – К., 1996.
9. Філософія: Курс лекцій / За ред. В.Л.Петрушенко. – Київ – Львів. – 2001
10. Радугин А.А. История философии: Курс лекций. – М., 2000

11. Хрестоматия по философии: Учеб. пособие / Отв. ред. и сост. А.А.Радугин. – М., 2001
12. Кемеров В.Е. Введение в социальную философию: Учебник для вузов. – 4-е изд., доп. и испр. – М., 2001
13. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. – М., 1991
14. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. – М., 1980
15. Нарский И.С. Западноевропейская философия XVII в. – М., 1974
16. Кузнецов Б.Г., Мировский Б.В., Грязнов А.Ф. Западноевропейская философия XVIII в. – М., 1986
17. Нарский И.С. Западноевропейская философия XIX в. – М., 1976
18. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. – В 4 кн. – Кн. 1 – 4. – СПб, 1994
19. Постмодернизм: Хрестоматия. – Х., 2000

Спеціальна література

1. Аристотель. Сочинения. – В 4 т. – Т. 1: Метафизика; О душе. – М., 1975
2. Аристотель. Сочинения. – В 4 т. – Т. 4: Никомахова этика; Большая этика; Политика; Поэтика. – М., 1983
3. Бауман З. Мир по Жану Бодрийару // Современная философия. – Вып. 1. – Х. – 1995. – С. 13 – 19.
4. Бачинин В.А. Философия права и преступления. – Х., 1999
5. Бергер П., Лукман Т. Социальное конструирование реальности. – М., 1995
6. Бердяев Н.А. Философия свободы. Смысл творчества. – М., 1989
7. Бергсон А. Творческая эволюция. М., 1998
8. Бердяев Н.А. Время и вечность // На переломе: Философские дискуссии 20-х годов: Философия и мировоззрение / Сост. П.В. Алексеев. – М. – 1990. – С 402 – 410.
9. Бодрийар Ж. Прозрачность зла. – М., 2000
10. Бодрийар Ж. Символический обмен и смерть. – М., 2000
11. Бубер М. Я и Ты. – М., 1993
12. Бэкон Ф. Новый Органон // Бэкон Ф. Соч. – В 2 т. – Т.1. – М., 1972
13. Вебер М. Образ общества // Макс Вебер. Избранное. Образ общества. – М., 1994
14. Гадамер Х.-Г. Истина и метод. – М., 1988.
15. Гайденко П.П. Прорыв к трансцендентализму: Новая онтология XX века. – М., 1997
16. Гегель Г.В.Ф. Наука логики // Гегель. Энциклопедия философских наук. – Т. 1. – М., 1974.
17. Гегель Г.В.Ф. Философия права. – М., 1974
18. Гуссерль Э. Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии: Пер. с нем. – М, 1994
19. Гуссерль Е. Формальна і трансцендентальна логіка // Читанка з історії філософії. – В 6 кн. – Кн. VI. Зарубіжна філософія XX ст. – К., 1993
20. Данилевский Н.Я. Россия и Европа. – М., 1993.

21. Декарт Р. Начала философии // Антология мировой философии. – В 4 т. – Т. 2. – М., 1970
22. Дильтей В. наброски к критике исторического разума // Вопросы философии. – 1988. – № 4. – С. 135 – 152.
23. Дробницкий О.Г. Моральная философия // Избранные труды. – М., 2001
24. Идеалистическая диалектика в XX столетии: Критика мировоззренческих основ немарксистской диалектики / А.С. Богомолов, П.П. Гайденок, Ю.Н. Давыдов и др. – М. – 1987
25. Иванов Вяч. Родное и вселенское. – М., 1984
26. Ильенков Э.В. Диалектика идеального // Э.В. Ильенков. Философия и культура. – М., 1991
27. Камю А. Бунтующий человек. – М., 1990
28. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. – К., 1979
29. Кант И. Критика чистого разума // И.Кант. Соч. – В 6 т. – Т. – М., 1964
30. Кант И. Критика способности суждения //И. Кант. Соч. – В 6 т. – Т. 5. – М., 1966
31. Кассирер Э. Лекция по философии культуры. О философии символических форм // Культурология. XX век. – М., 1995
32. Князев В.П. Человек и технология. Киев, 1990
33. Кобець Р. Феноменологія як філософія культури // Філософська і соціологічна думка. – 1996. – № 7/8. – С. 120 – 155.
34. Конрад И.И. Запад и Восток – М., 1972
35. Кузанский Н. Об ученом незнании // Николай Кузанский. Соч. – В 2 т. – Т. 1. – М., 1979
36. Кун Т. Структура научных революций. – М., 1977
37. Курдюмов С.П., Малинецкий Г.Г. Синергетика – теория самоорганизации. Идеи, методы, перспективы. – М., 1983
38. Левич А.П. Научное постижение времени // Вопросы философии. – 1993. – № 4. – С. 115 – 124.
39. Лейбниц Г.В. Монадология // Г.В.Лейбниц. Соч. – В 4 т. – Т. 1. – М., 1982
40. Лосев А.Ф. Античная философия истории. – М., 1977
41. Лосев А.Ф. История античной философии в конспективном изложении. – М., 1989
42. Лосев А.Ф. Очерки античного символизма и мифологии. – М., 1993
43. Лотман Ю.М. Семиосфера: Культура и взрыв. Внутри мыслящих миров. Статьи. Исследования. Заметки. – СПб, 2000
44. Мамардашвили М.К. Анализ сознания в работах К.Маркса // Вопросы философии. – 1968. - № 6. – С. 14 – 25.
45. Мамардашвили М.К. К пространственно-временной феноменологии событий знания // Вопросы философии. – 1994. – № 1. – С. 49 – 65.
46. Мамардашвили М.К. Лекции по античной философии. – М., 1997
47. Мамардашвили М.К., Пятигорский А.М. Символ и сознание: Метафизические рассуждения о сознании, символической и языке. – М., 1997
48. Марков Б.В. Философская антропология: Очерки истории и теории. – СПб, 1997

49. Маркс К. Экономическо-философские рукописи 1844 г. // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – 2-е изд. – Т. 42. – М., 1968
50. Маркс К. Экономические рукописи 1857 – 1859 г.г. // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – 2-е изд. – Т. 46. – Ч. I, II. – М., 1968
51. Маркс К., Энгельс Ф. Немецкая идеология // Маркс К., Энгельс Ф. Соч. – Т. 3.
52. Наука в зеркале философии XX в. – М., 1992
53. Ницше Ф. К генеалогии морали. Рождение трагедии, или Эллинство и пессимизм. Так говорил Заратустра // Ф.Ницше. Избр. соч. – В 2 т. – Т. 1,2. – Минск, 1991
54. Ортега-и-Гассет Х. Нові симптоми // Читанка з історії філософії. – В 6 кн. – Кн. VI. Зарубіжна філософія XX ст. – К., 1993
55. Платон. Диалоги. – М., 1986
56. Подорога В. Выражение и смысл. – М., 1995
57. Поппер К. Логика и рост научного знания. – М., 1983
58. Сартр Ж.-П. Бытие и Ничто: Очерк феноменологической онтологии // Философская и социологическая мысль. – 1995. – № 5/6. – С. 117 – 133.
59. Сартр Ж.-П. Экзистенциализм – это гуманизм // Ницше Ф., Фрейд З., Фромм Э., Камю А., Сартр Ж.-П. – М., 1989
60. Сковорода Г.С. Твори. – У 2 т. – Т. 1,2. – К., 1973
61. Соловьев В.С. Оправдание добра. – М., 1989
62. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество. - М., 1992
63. Спиноза Б. Этика // Антология мировой философии. – В 4 т. – Т. 2. – М., 1970
64. Тейяр де Шарден П. Феномен человека. – М., 1984
65. Тойнби А.Д. Постижение истории. – М., 1991
66. Трубецкой Е.Н. Смысл жизни. – М., 1994
67. Тулмин С.Э. Концептуальные революции в науке // Структура и развитие науки. – М., 1978
68. Уайтхед А.Н. Избранные работы по философии. – М., 1990. – Разд. II: Способы мышления. - Ч. I: Творческий импульс. – С. 337 – 388.
69. Уилсон Р.А. Квантовая психология: Как работа Вашего мозга программирует Вас и Ваш мир: Пер. с англ. – К., 1998
70. Фейерабенд П.К. Избранные труды по методологии науки. – М., 1986
71. Фейербах Л. Основные положения философии будущего // Избр. филос. произв. – Т. 1. – М., 1955
72. Фрагменты ранних греческих философов. - М., 1989
73. Франк С.Л. Духовные основы общества. - М., 1992
74. Фрейд З. Введение в психоанализ. Лекции. – М., 1989
75. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности. – М., 1991
76. Фромм Э. Душа человека. – М., 1992
77. Хайдеггер М. Бытие и время. – М., 1997
78. Хайдеггер М. Разговор на проселочной дороге. – М., 1991
79. Хёсле В. Философия и экология. - М., 1994
80. Чижевський Д. Нариси з історії на Україні. – К., 1992

81. Шелер М. Философское мировоззрение. Феноменология и теория познания. Положение человека в космосе. Ordo amoris // Макс Шелер. Избр. произв. – М., 1994
82. Шеллинг Ф.В.Й. О конструкции в философии. Об отношении реального к идеальному в природе. Философские исследования о сущности человеческой свободы и связанных с ней предметах // Ф.В.Й.Шеллинг. Соч. – В 2 т. – Т. 2. – М., 1989
83. Шопенгауэр А. Свобода воли и нравственность. – М., 1992
84. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1991
85. Шпет Г.Г. Явление и смысл. Феноменология как основная наука и ее проблемы. – Томск, 1996
86. Юнг К.Г. Синхронистичность. – М., 1997
87. Юнг К.Г. Человек и его символы. – М., 1997
88. Ясперс К. Смысл и назначение истории. – М., 1991

Голова предметної комісії

Олена РЯБІНІНА